

Stationsområdet, Växjö

-bedömning av signaturbyggnads höjd och husdjup i förhållande till det kulturhistoriska riksintresset

Av ark/prof Mats Edström / Barup & Edström arkitektkontor AB 2010-05-19

Förutsättningar

Denna bedömning av planförslag för Växjö stationsområde behandlar frågan om en sk "signaturbyggnad" och dess höjd i relation till områdets kontext och värden som del av riksintresse som kulturmiljö. Detta kulturarv utgör en tillgång och en resurs i utvecklingen området och skall förstås i förhållande till stadens historiska utveckling. Målet är att de kulturhistoriska kvaliteterna kan integreras i planarbetet så att de ingår i en kontinuitet, kan förtydligas och förstärkas i den framtida utvecklingen. Bedömningen skall även värdera frågan om skydd mot förändringar som innebär "påtaglig skada".

Frågeställningen gäller signaturbyggnadens höjd och husdjup; ca 9 våningar (ca 30-35 m) med ett större husdjup eller 14 våningar (ca 45-50) med ett mindre husdjup.

Riksintressesformuleringen

Kulturmiljön i Växjös centrum är skyddat av Länsstyrelsen i Kronobergs län som riksintresse sedan 1990-talets början. Växjös historiska utveckling som stadskropp är starkt förbundet med staden som regionalt centrum för stat, kommun, kyrka och kommers. Signifikanta byggnader från den historiska utvecklingen är; domkyrka, länsstyrelsen, skolbyggnader, konserthus, bibliotek utgör påtagliga fysiska uttryck i stadsbilden. De utgör idag kulturhistoriska landmärken bidrar till stadens egenart och karaktär och visar Växjös historiska kontinuitet.

Signaturbyggnadens omgivning vid södra stationsområdet har kulturhistoriskt värde genom stadsdelens utbyggnad och närheten till Smålands museum. Kvaliteterna har beskrivits i tidigare PM-2009-11-18.

Värdering

Mot bakgrund av de historiska signaturbyggnadernas betydelse för den historiska kontinuiteten i Växjö är aktuella frågeställningar;

-om en ny signaturbyggnad kan ges motsvarande betydelse som symbolbyggnad i Växjös historiska kontinuitet av äldre signaturbyggnader.

-om byggnadens arkitektoniska uttryck och volym på ett motsvarande sätt som äldre signaturbyggnader kan bidra i dess inbördes samspel.

Min bedömning är att stationsområdets utbyggnad utgör en så pass omfattande nydaning av Växjös centrum att det i linje med historisk kontinuitet bör ges utrymme för en arkitektonisk kröning av området, d v s en signaturbyggnad. Arkitektoniskt bör en sådan byggnad ges en karaktär och egenskaper som är påtagliga i Växjös stadslandskap och som framträder som en tydlig symbol för sin verksamhet och området som helhet.

Diskussionen om byggnadens höjd och husdjup är en fråga om motsatsparen; elegans-massivitet, tyngd-lätthet. Egenskaperna kan även påverkas av materialval och arkitektonisk utformning. I vår internationella samtidsarkitektur finns en strävan att prioritera elegans och lätthet/transparens. En sådan utgångspunkt bör även vara giltig i Växjös kontext.

Ur kulturhistorisk synpunkt är Växjö domkyrkas parställda torn stadens viktigaste symbol, synlig på vida avstånd som stadssiluett. Domkyrkan, ca 30 m till takfot och ca 65 m till spiror är placerad på relativt stort avstånd från södra stationsområdet. Det innebär att den nya signaturbyggnaden och domkyrkan kan identifieras som två separata och olika egenskaper. Det är min bedömning att stationsområdets signaturbyggnad i nivå och volym inte bör överskrida upplevelsen av domkyrktornens dominans. Det innebär att höjd, uppdelning, materialval och transparens utgör kritiska egenskaper i upplevelsen av signaturbyggnaden. Min slutsats är därför att en hög slank och elegant signaturbyggnad med hög grad av transparens kan överskrida domkyrkans torntak-fotsnivå (ca 35 m) men ej tornspirornas höjd (ca 65 m). En byggnad med resning och slankheter associerar till tornspirornas slankhet är ur kulturhistorisk upplevelsesynpunkt att föredra fram för en tyngre och mer monumental verkan.

Enligt uppdrag

Mats Edström

Barup & Edström arkitektkontor AB